

(ע) שַׁעֲרֵי הָעִיר

מסורת הש"ס ע) יומא יא. [מדרש תנאים סוף ואתחנן ועי' ירושלמי יומא פ"א ה"א ועי' תר"כ צו
מכילתא דמילואים סי' כ"ג]

מאמר זה נכתב על ידי

פרשה פתוחה

פרעה מדורג

י שְׁעָרֵי הָעִיר שְׁעָרֵי הָרְחוּבוֹת. מֵרַבִּינָן
בְּיוֹמָא (י"א.) מִדְּכֹתִיב וּבִשְׁעָרֵיךָ א'

יו"ד סימן ק"ע סק"ה הסביר דעת הרמז"ס [צ"ש הע"ז] דלאו משום דעיגול לא מהני לשווי
 פתח אלא משום דאין ניכר איזה משקוף ואיזה מזוזות וה"ה להיפך אם יכ"י המזוזות
 עגולים והמשקוף ישר ג"כ מהני דכבר ניכר איזה משקוף ואיזה מזוזות ע"ש [וכה"ג כתב
 אהמ"ר שליט"א צקה"י ח"צ סי' ל"ו] ולבאר זה קשה הא זהו סברת ר"א צסוכה י"ט צ'
 העושה סוכתו כמין לריף או שסמכה לכותל ר"א פוסל לפי שאין לה גג וחכמים מכשירין
 ואע"ג דאמר שם ז' צ' דעמא דרבנן דמכשרי משום דסוכה דירת עראי היא וא"כ י"ל
 דדירת עראי מיהו ה"ו אבל לענין מזוזת צעי פתח קצב מ"מ אכתי קשה דהא גם לר"א
 דס"ל שם סוכה דירת קצב צעינן קאמר החס דמודה ר"א שאם הגצי מן הקרקע טפח או
 שהפליגה מן הכותל טפח דמהני והכי קו"ל ולמה כאן צמזוזת לריך לדעת הרמז"ס שיהו
 גוצה י טפחים שוין ואולי י"ל שיש חילוק בין סוכה למזוזת דגצי סוכה הא דצעי מחילות
 אין זה אלא מלד שלריך שהסוכה תהא סתומה שתהא ראוי לדור בה כדילפי' מצסכות צסכות
 כו' וכן גצי מחילות שצת צעינן העיקר שיהא גדור אלא שיש דינים מה נקרא גדור ולכן מהני
 בה מחילות ע"י לצוד וגוד אסיק למאן דאית לי' וכה"ג דדינו כגדור אבל גצי מזוזת דצעי
 צ' מזוזות יתכן דלא מהני ע"י ג' חצלים של לצוד [וכעין זה נסתפק קלח צחזו"א יו"ד סימן
 ק"ע ע"ש] וכן ע"י גוד אסיק דמחילות הסתמינות לעשות מזוזות דצעי מזוזות ממש [ועי'
 תוס' עירובין פ"ט צ' סוף ד"ה צמחילות אם אמרי' גיד אסיק לשו"י פיתחא] וממילא ע"כ
 לריך גוצה י' למחשב מזוזות וכ"ז שאין גוצה י' מוכרח לחשוב השיפוע למזוזות וא"כ אין
 כאן משקוף אבל גצי סוכה לריך העיקר שיהא ע"ז שם גג ומחילות לר"א דאלי"ה אין זה
 דירת קצב אבל כיון שיש קלח שם מחילות או גג סגי דמ"מ סתומה והיא מכל לדדי' ועדיין
 ל"ע בזה ועוד יש ליישב עפמ"כ תוס' חולין קכ"ו א' ד"ה אין דגצי מזוזת דכתיב צשעריך
 צעי שער חשוב טפי משאר מקומות.

[כה] שְׁעָרֵי הָעִיר. צִיּוּמָא יִי"א א' ת"ר צִשְׁעָרִיךְ א' שְׁעָרֵי צְתִים וּא' שְׁעָרֵי חֲלִירוֹת וּא' שְׁעָרֵי מְדִינֹת וּא' שְׁעָרֵי עֵיירוֹת י"ש צֶבֶן מְלִיב לְמָקוֹם מְשֻׁם שְׁנֵאמַר וּכְתַבְתָּם עַל מַזְוֹת צִיתָךְ וּצִשְׁעָרִיךְ וְהִנֵּה דַעַת הָרִיעַצ"א שֶׁם שְׁאִינוּ אֵלֶּה מְדַרְבְּנָן וְקִרְאָה אֲסַמְכַתָּא צַעֲלֵמָא דְהָא לֹאֹ בֵּית דִּירָה יִנְכוּ [וְכ"ג קֹלֶת מְדַבְרֵי הָר"ן פ"ק דְּסוּכָה ח' צ' ע"ג וּל"ע] וְנִרְאֶה דְלִדְיָא עֵיקַר קִרְאָה וּצִשְׁעָרִיךְ אֲתִי לְכַדְרֵשׁ צִמְנֹת ל"ב צ' תֵּלֵאֵה צִמְקֵל פְּסִילָה מ"ט צִשְׁעָרִיךְ צַעֲיִן דְּהִינֵּי שִׁיבָא קְצוּעַ צִשְׁעָר וְכֵן אֲמַרֵּי שֶׁם מְלִיב לְהַנִּיחָה צִתָּךְ חֲלָלָה שֶׁל פֶּתַח דְּכַחֲצִי וּצִשְׁעָרִיךְ וְהִינֵּי דְאִי מַעַל מַזְוֹת צִיתָךְ הו"א יִנְחֵנִי עַל הַמַּזְוָה מִצְחוֹן אַחֲרֵי דְלֵת קַמ"ל צִשְׁעָרִיךְ צִמְקוֹם הַכְּנִיסָה אֲבָל דַּעַת שְׂאֵר הַפּוֹסְקִים נִרְאֶה שֶׁהוּא מְדַאֲוֵרִייתָא וְכֵן נִרְאֶה צְתו"כ לֹא מְכִילֵתָא דְמִילּוּאִים ס"י כ"ג וּל"ע. וְהִנֵּה בְּרַמְצ"ס מְצִיָּאֵר שְׁאִין כָּל אֵלֵּי חֵיִיבִין מֵאֵד עֲלָמָן אֵלֶּה מֵאֵד שֶׁכֵּן כְּנִיסָה לְצִתִּים שְׁכ"כ צַפ"י מִמַּזְוָה יִי"ח א' שְׁעָרֵי חֲלִירוֹת וּא' שְׁעָרֵי מַצְוֹת וּא' שְׁעָרֵי מְדִינֹת וְעֵיירוֹת הַכֹּל חֵיִיבִין צִמְנֹתָה שֶׁהִי הַצִּתִּים הַחֵיִיבִין צִמְנֹתָה פְּתוּחִין לְחֹכֵן אֲבָל

(א) ועי' חזו"א עירובין סי' ט"ו סקי"א

פרשה פדורה

פרשה פתוחה

מדצרי הרא"ש נראה לכאורה דחלר חייבת מלד שצרי בתים ואחד שצרי חצירות ואחד שצרי עלמה [כמש"כ מרן בחזו"א יו"ד סי' קס"ח מדינות ואחד שצרי עיירות ואמרינן בירושל' סי' ק"ג] שהקשה על הרמב"ם שפוער בית

שחין מקורה ממזוזה א"כ אמאי חלר חייבת ותי' דשאני חלר שדרכו להיות כך וכן הקשו החוס' על רש"י וחלקו עליו באמת דמכאן מוכח דגם בית שאינו מקורה חייב ואמאי לא תירלו כתי' רבנו מנוח [שהביא הב"י צס"י רפ"ו] דחלר חין חיוצו מלד עלמו אלא משום שנכנסין דרכו לבתים אלא ש"מ דס"ל דחלר חייבת מלד עלמה [ומדצרי הרא"ש חין כ"כ ראי' שהרי הזכיר ג"כ שמשמש לבתים ע"ש ובחזו"א שם (אף שגראה כונתו דכיון שמשמש להבית ממילא חזי למילתי והו"ל דרכו בכך) אבל מדצרי החוס' ראי' יותר] וקשה דהא בירושלמי פ"ק דיומא ה"א קאמר צהדיא והתני בשערין לרבות שצרי המדינה וכי בית דירה הן לא שצבן הן נכנסין לבית דירה והביאוהו ג"כ התו"י ציומא י"א ח' א"כ מצואר צהדיא דשצרי מדינה חין חיוצו מלד עלמן אלא משום שדרכן נכנסין לבתים וקשה לחלק בין שצרי חצירות לשצרי מדינות דהא תרומתו מחד קרא נפקי בגמרא וכן בתו"י שם נראה דחד דינא חית לכו גם שמתני שצתוס' הרא"ש על יומא הנדמ"ה כ' צהדיא דחלר חין חיוצו מלד עלמו אלא משום כניסה לבתים (ואין הספר תח"י כעת) ויתכן דצודאי גם החוס' והרא"ש מודים שאין חיוצ חלר מלד עלמו אלא משום שדרכו נכנסין לבתים אלא דפליגי מהו העפס שדרכו נכנסין לבתים מחייב דרצו מנוח מפרש דדרכו נכנסין לבתים חין צו כלל חיוצ אלא משום שהוא מעצר לבית אבל החוס' והרא"ש מפרשים דדרכו נכנסין לבתים מחשיצ ל' ומשוי ל' כאילו הי' בית דירה כיון שהוא ג"כ משמש לאורך בית דירה הו"ל כאילו דרים צתוכו אבל מ"מ צריך שיבא עליו כל דיני בית החייב במזוזה אלא דא"ל שיבא בית דירה אבל אם בית שאינו מקורה פטור ממזוזה לא מהני מידי מה דמשמש מעצר לבית [וכן יש להסביר סצרת התו"י ציומא י"א ח' שכתבו דשצרי חצירות ומדינות שהם גדולים חייבים מדאורייתא משום כניסה לבתים ולא בית שער שהוא קטן וסצרתם ג"כ דלריך שער חשוצ ואז מתחייב משום כניסה לבתים אע"ג דחין צו בית דירה]. והנה הפ"ת הביא צסימן רפ"ו סק"י"א צשם חמודי דניאל דצית שער א"ל שיבא צו ד' על ד' ולכאורה הוא חלוי צפלוגתא זו דאם חלר חין צו חיוצ מלד עלמו כלל וכן בית שער וא"ל צו דיני בית כלל א"כ אפילו חין צו דע"ד חייב אבל אם הא דנכנסין צו לבתים חין עושה אותו אלא לבית דירה לריך צו כל דיני בית ושיבא צו דע"ד מיכו באמת עעמו י"ל דכיון דחזי למילתי חייב לכו"ע כדמשמע צסוכה ג' צ' גצי צורגנין דאם חזי למילתי א"ל שיבא צו דע"ד [ועי' מה שהארכנו צזה לעיל סי' י"ד] אבל הג"מ יחי' לענין חלר דמצואר צצ"צ י"א ח' צמתני דלא חזי למילתי פחות מד"א וצזה יחי' ג"מ דלדעת רבנו מנוח דא"ל כל דיני בית אלא מלד כניסה לבתים מחייב ה"ג מחייב אע"פ שאין צו דע"ד אבל לדעת החוס' והרא"ש שאין הכניסה לבית משוי ל' אלא כצית דירה א"כ לריך שיבא צה דע"ד ול"ע [ואין להביא ראי' מהא דפרכי' יומא י"א ח' ואחקרא דכוצי גופה תיצעי מזוזה לגי' רש"י ותו"י דאלמא אע"ג דנעשה לחיזוק תקרה כיון דנכנסין דרכה לבתים חייבת אלמא א"ל צה דיני בית דזה גם לדעת רבנו מנוח תקשה דנהי דא"ל דיני בית מ"מ דיני פתח צעי שהרי פער הרמב"ם סוכת היוגרים החילונה משום שאינה קצועה אע"ג שהפנימית קצועה ונכנסין מחילונה לפנימית וע"כ משום דאינה קצועה חין פתחה חשוצ [עי' לקמן סי' ל"ב שהארכנו צזה] וכ"ש הכא אע"כ דהכי פריך כיון דנכנסין דרכו לבתים ממילא נעשה ג"כ לאורך כניסה ולא רק לחיזוק תקרה] מיכו דלתות נראה דלריך לכו"ע [לדעת הרמב"ם דמלריך דלתות] דצלא"ה לא מקרי פתח כמש"כ הרמב"ם צחשוצו

פרשה פתוחה

פרשה פדורה

דיומא (פ"א ה"א) דטעמא משום שנכנסין שהציל צב"מ פ"ו ה"ח דצלה"ה לא מקרי
שער והרי כל דין שטרי חלרות ומדינות נלמד

מצשעריך [אך לע"ק מש"כ שם הרמז"ס בתשובתו וכי צשני מקומות מניחין במזוזה כו'
והרי אינערין לחייב בית שער וחלר שדרכו נכנסין לצתים ואם נאמר כדעת הריעצ"ה דכ"ז
מדרבנן א"ש אצל לשון הרמז"ס לא משמע כן ול"ע]. אך מדברי הרז"ה סוכה דף ה' נראה
דחלר חייבת מלד עלמה ולק' סי' ל"ו יתבאר צע"ה וגם צחידושי הרא"ה שגדמ"ח על סוכה
ה' צ' משמע דחלר חייב מלד עלמה (אצל דבריו שם אין מוצים לי ול"ע) ול"ל לדידהו כדו
שלא יקשה מהירושלמי שיש חילוק בין שטרי מדינות לשטרי חלרות ועי' עוד לקמן סימן כ"ז כ"ח
לי ל"צ ל"ו ל"ז מ"ח צמחלוקת הרא"ה ורצנו מנוח :

[כו] שערי העיר. פירש"י דיומא י"א א' אחד שטרי מדינות יש מדינה מוקפת הרים ויערים
צמח פרסאות ואין יולאין ממנה אלא דרך שטרים כגון ארץ הגר ונראה
דאין כונת רש"י לאפוקי אם יש יליאות אחרות שלא דרך שטרים יהיו גם השטרים פעורין
ממזוזה אלא כונתו דאם אין מוקפת ואפשר ללאת ממנה מכל לז אע"ג שיש לה שער אין
זה שער המחייב צמזוזה אצל אם היא מוקפת אפילו יש לה ג"כ פתחים הרבה מכל לדדי
חייבת וכן צחלר כה"ג אם יש לה הרבה פתחים כגון חייצין אצל אם לא חה"י מוקפת מכל
לדדי אע"ג שמרוח אחת יהי לה מחילה וצו שער אין זה מחייב צמזוזה ואע"ג דחלר אין
חיובה מלד עלמה לרוב הפוסקים אלא מלד כניסה לצתים מ"מ לריכה שחבא מוקפת ואלי"ה אין
זה חלר :

[כז] שערי העיר. כתבו החו"י דיומא י"א א' חומא דמשמע דמחייב להו צמזוזה בכל
ענין ואמאי אם נצנה השער קודם הצתים דהו"ל הוקף ולצסוף ישב הא
לגבי עירוצ דמדרבנן לא חשבו כדתינא פ' עישין פסין עיר חדשה מודדין לה משיצתה וישנה
מחומתה איזו היא חדשה שהוקפה ולצסוף ישבה ישנה שיצבה ולצסוף הוקפה ואמרי' נמי
צפ"ק דמגילה כרך שישב ולצסוף הוקף נידון ככפר כו' ולענין מקרא מגילה איירי התם ומ"ש
דלא מפלגינן לענין מזוזה ושמא י"ל דכיון דנכנסין דרכו לצתים אין לחלק דמ"מ ביתך מקרי
שפיר לענין מזוזה עכ"ל ולכאורה דצריכה תמוהים דפתחו להקשות דהוקף ולצסוף ישב
לא לחייב והציאו רא"י מעירוצין ואח"כ הציאו רא"י ממגילה דשם הוא להיפך דדווקא הוקף
ולצסוף ישב אצל ישב ולצסוף הוקף נידון ככפר ולא מקרי הוקף [ומלאתי שכבר העיר צזה
צשיח ילחק שם] ונראה דאדרבה היא הנותנת והא צבה תליא דלעולם אצלי צתר קמא והוא
העיקר ולכן גבי עירוצ דצעי שהחומה תהי עפלה להצתים ולכן יחשבו העיר מהחומה לכך
צעי דווקא ישב ולצסוף הוקף שאז נטפלת החומה להצתים וגבי מגילה דילפא מצתי ערי
חומה דצעי בית מושב עיר חומה דהיינו שהעיר נטפלת להחומה ולכך צעי שהחומה תקדם
דאז נקרא שהעיר נתישבה צבהחומה וממילא גבי מזוזה דצעי שהחומה תחייב צמזוזה מטעם
שהיא כניסה לצתים א"כ לריך שיהא ישב ולצסוף הוקף שאז החומה נטפלת להצתים ומקרי
שהחומה כניסה להצתים [ונראה שגם צש"י כיון לזה אלא שקילר מאד] ומה שתי החו"י
דמ"מ כיון דנכנסין דרכו לצתים חייב כונתם דאע"ג דאין החומה עפלה להצתים מ"מ סוף
סוף נכנסין דרכו לצתים וסגי לענין מזוזה דליהוי צכלל ביתך וצשעריך ונראה דהחו"י צקושייתם
סצרו כדעת רצנו מנוח (שהצלו צס"י כ"ה) דעיקר חיוצ חלרות משום שהם מעבר לצתים
ונטפלין להצתים והוי פתחן כפתח הצתים ולכך הקשו דאם הוקף ולצסוף ישב אין יכולין
ליטפל לצתים וחירו דאין העטם משום שכן נטפלין להצתים אלא הכניסה לצתים מחשיצתן
שכן עלמן בית וכדעת הרא"ה והתוס' צמנחות ולכך אע"ג שכן קודמין מ"מ חשוצין הן וכן

א) וע' מאיר ספ"ב דעירובין שהקשה ג"כ מה בין עירובין למגילי ובתי ערי חומה